

لەپەرەى رامانى ئازاد

يەگرتنەوہ: دووبارەبوونەوہ يا تىپەراندنى پەتاي ففتى ففتى؟

شاخەوان شورش

رێكەوتنە كرا، ئەو مەتەلێكەو بۆخەلك جێبەجێلداراوه .

پێویستە بگوترێت ئەنجامی ئەو رێكەوتنە دەرھاوێشتەى دیاردەى خدووى دەسەلاتو سەرۆكایەتییە كە هەردوو زلپارتى باشوورو بەتایبەتى سەرۆكەكانیان فرچكیان پێوە گرتیە كێشەكە هەمیشە ئەوئەبوو، هەردوو زلپەزى باشوور دەیانەوى لەسەر تەختى دەسەلات بـنو هەردوو سەرۆكەكەشیان دەیانەوى سەرۆك بن. هیچ یەكێكیان نایەوى بێیتە ئۆپۆزسیۆن یا دەستبەردارى تەختى دەسەلاتو سەرۆكایەتى بێیت. ئەوان هەریەكەیان سەرۆكایەتى و دەسەلات بە مافی تەنهای خۆیان دەزانن، بۆ گەشتن بەو ئاواتەیان پەنایان بۆ خراپترین پێگا بردوو. بەردەوامى ئەو جۆرە تێگەیشتنەش، بەردەوامى مەینەتییەكانى كوردستانە.

هەرچۆنىبێت ئەو یەگرتنەوہیە كۆتایی بە دیاردەى دوو بەرپۆهەرایەتى و پارچەیی باشوور دەهێنێت، لەو پوانگەییەو ئەو هەنگاویكى دروستە. خەلكى كوردستان هەمووى بە یەكخستنەوہى باشوورى كوردستان دلخۆشەو ئاواتەخوازە حكومەتەكەى رەلویبێتو بەلایەنى كەم بڕێك لەحكومەتان بچیتو پارچە نەبێت. خەلكى كوردستان بە زۆر شیوہ باجى قورسى ئەو پارچەبوونەو كوردستانى داوہ وھیواخوازە مەینەتیەكان كۆتاییان پى بێتو دووبارەنەبنەو، ئەگەرچى ئەوان لەهیچ بارێكدا پرسیان پى نەكراوه .

ئەو رێكەوتنەو ئەنجامى دابەشكردنى پۆستەكان كە راگەییەندراوه، بە شیوہیەكى ڕاشكاو ئاسازە بە دووبارەبوونەوہى پەتای ففتى ففتى دەكەن. ١١مینیستەر بۆ هەریەكەیانو سەرۆك لەیەكیانو جێگر لەوى دیکەیان. پیدانى هەندى پۆست بە هەندى پارتى دیکە. ئەو پێكەتییە لەبەرپۆهەرایەتیەكەى یەكەمدا ١٩٩٢-١٩٩٤ بە كەمى جیاوازیەو هەبوو. مەسعود بارزانیو جەلال تالەبانى لەدەسەلات بەشدار نەبوون. ئیستا ئەو كێشەییە وچارەسەر كراوه هەردولا سەرۆك بن، یەكێ لەعێراق، ئەویتر لەكوردستان.

شایانى بیرخستنەوہیە، رێكەوتنە ففتى ففتیەكە بوو هۆى دابەشكردنى زۆربەى پۆستو كارەكان لەسەر بنچینەى نیوہ بە نیوہ لەهەموو ئاستێكدا، بوو هۆى گیرخواردنو بنبەسستبوونى پرۆسەى بەرەوئێشەوہچووونو دیموكراتیزەكردن، داچار بوو هۆى شەرى ناوڤو، مالدۆرانىو پارچەبوونى دەسەلاتى بەرپۆهەردنو پەرلەمان. ئیستا داوى ئەنجامى كارەساتنامەزۆ سەندالى ففتى ففتى، لەبەرچى ئەو دیاردەییە یا شۆوہیەكى نزیكى دیاردەكە دووبارە دەكرێتەوہ؟ ئایا دەكرى تێرەك یا رێگاچارەییەك ژیكەوتوو بووبیت، كەچى دیسان دووبارە بكریتەوہ؟ ئایا ئەو هەنگاوهو ئەو شیوہ چارەسەر ئەوچارەیان سەرکەوتووئەبێت؟ گەرەنتى چییە ئەوچارەیان هەمان پڕەنسیپى نیوہ بە نیوہ دابەشكردن لەهەموو ئاستەكاندا دووبارە نابنەوہ؟ ئایا ئەوچارە دەتوانى پەتای ففتى ففتى تێپەڕیندێت؟ لەو بارەى ئیستادا دەكرى چی بكریت؟

ئەگەر كوردستان خاوەنى پارتى دەسەلاتدارى راشیونالو دیموكراسیخواز بایە، بێگومان دیاردەى ففتى ففتى هەرگیز دووبارە نەدەكرایەوہو پەنا بۆ هەلبژاردنو بپاری گەل دەبردرا بەلام رێگاچارەى دیموكراسییانە پەتاکراوەتەوہو سەرۆكەكانیش لەپۆستى سەرۆك كەمتر پەسند ناكەن. بەمشێوہیە مەنتالى داسەبێتەرۆ خێلەکیانەى سەرۆكەكان درێژەى هەییە.

هەردوو پارتى پكابەرى دەسەلاتدار

پوانگەییەو پێویستە بیر لەوہ بكریتەوہ چۆن دەكرى هەنگاوهكان پوو لەهەلبژاردنو چارەسەرى دیموكراسیانەى كێشەى دەسەلات بن.

ئەو ش دەخوازى پرسیار بكریت، چۆن دەكرى پڕەنسیپ مۆدێرنەكانى دەسەلات بەرپۆهەردن، رەوايەتىو برەویان پى بدریت؟ چۆن حەزى خۆپەرسستانەى پارت لەئاست بەرژوهندى گشت لاوازبكریت؟ چۆن دەكریت دامەزرانو دەزگاكانى ستات (واتە دەزگای بەرپۆهەردن، یاسادانان، دادگا) لەژێر دەستى پارت دەرهێنیت؟ بەمجۆرە چۆن دەكریت لەپارتى دەسەلاتدار بگەییەنریت، كەوا دەبىو لەسەریەتى كار بۆ بەرژوهندى گەل بكات نەك پارت، واتە ئەگەر دەسەلاتى گرتەدەست لەسەریەتى وەكو كارمەند بە ئەركى خۆى هەلبسستیتو لەچارچۆییو بەرژوهندى ئابوورى، رامیاریو كۆمەلایەتى گەل دا بجولیتەوہ. چونكە لەجیهانى پێشكەوتودا كاتى پارت هەولى دەسەلات دەدات، بۆ ئەوہنییە سەرچاوهو سامانى گەل بۆ بەرژوهندى كەسەكانو پارتەكە بەكارهێنیت. پارت جگە لەو داھاتى لەلایەن پەرلەمانەوہ بەپێى قورسایى خۆى بۆى دیارى دەكریت مافی زیاترى لەلایەنى ماددیەوہ نییەو. بەرپرسو ئەندامانى پارت مافی موچەیان لەلایەن ستاتەوہ نییە. پارت بەپێى پڕۆگرامى راگەییەندراوى خۆى لەو چوارچۆییەى بۆ دەزگاكانى بەرپۆهەردن. دارشتراوہ لەسەریەتى كار بۆ باشترکردنى بارى ئابوورى، رامیاریو كۆمەلایەتى بكات، بێتەوہى ئەو بتوانى یا بۆى هەبیت دەسەلاتو سەرچاوهكانى ستات بۆ بەرژوهندى پارت یا كەسەكانى سەر بەپارت بەكارهێنیت ئەو پارتەى دیتەسەر كار، ئەندامەكانى ئەو پارتە كە بەشدارى دەسەلات بەرپۆهەردن دەكەن وەكو كارمەندى ستات موچە وەردەگرنو لەسەریانە بەئەركى بەرپۆهەردنو خزەمتى گەل هەلسن.

پارتى دەسەلاتدار دەبىو لەوہ بگات، كەوا بۆى نییە، ئایدۆلۆژیای خۆى یا مۆركى تاییبەت بە خۆى بەسەر خەلكدا بسەپینیت. پارت بۆى نییەو مافی ئەوہى نییە بەهۆى دەسەلاتدارى

خۆى، مەرجنامیزانە فەرمان بكاتو خەلك ناچارى كارو كردەوہ یا ئاراستەو رێگای تاییبەت بكات. پارت بۆى نییە بەهۆى دەسەلاتەوہ ئەندامەتى پارت بكاتە مەرجى كار یا پشتگیری، سامانى ستات وەك خەلات ببەخشیتەوہ، دەست بەسەر زانستەگەكاندا بكریت، دەست بەسەر سوپاو پۆلیسدا بكریت، دەزگای ئاسایشى سەرەخۆى هەبیت، زیندانى سەرەخۆى هەبیت، دەست بەسەردادگادا بكریت، كەنتۆلى پەرلەمان بەرەتیلو یا میتۆدى دیکە بكات، دەست بەسەر راگەییانندان بكریتو سامانى گەل بۆ بنیساتى راگەییاندى خۆى بەكارهێنیت، كەسەكات دەربكاتو دابەزینیت، ناوى خەلك بۆ دامەزراندن بنوسیت، مۆلەتى كار ببەخشیتەوہو دەربكات، پارەى ستات بۆ بەرتیل بۆ نمونە بۆ هەلبژاردن بەكارهێنیت، شەھیدانە بۆ خەلك لەژێر ناوى جیاجیادا بپرتەوہ، زەوى لەژێرناوى جیاجیا دابەش بكات هتد... دەبىو پارتى دەسەلاتدار لەوہ بگات، كەوا ئەو سامانو سەرمايەو سەرچاوانەى لەژێر دەستیدا یەھمووى ھى ستاتە واتە ھى گەل، نەك ھى ئەو، بۆیەش بۆى نییەو مافی ئەوہى نییە لەخۆییوہو بەئارەزووى خۆى بەكاریان بھینیت.

دەبىو پارتە دەسەلاتدارەكانى باشوورى كوردستان لەو راستیانە بگەن، ئەوچا دەكرى بتوانن لەچارەسەرى دیموكراسیانەى كێشەى دەسەلات بگەن. ئەگەر ئەوان لەو ماوہییەى داوى دەستبەكاربوونى دەسەلاتى نوێ، بتوانن وردە وردە پارتو پارتایەتى لەدامەزرانو دەزگاكانى ستات جیاكەنەوہو ئەو دەزگایانە لەژێر كەنتۆلى پارتدا نەمان، ئەگەر توانا مرقفەكان لەژێر كەنتۆلۆ و ہەرەشەى پارت دەرهێنن، ئەگەر توانا سەرچاوهكانى ژيان لەژێرچنگى پارت دەرهێنن، ئەگەر توانا مرقفەكان لەژێر كەنتۆلۆ و ہەرەشەى پارت دەرهێنن، ئەگەر توانا پارت چەك بكریتو دیمیلیتاریزە بكریتو وەكو رێكراویكى بێجەكى رامیاریو مۆدێرن بێت، ئەگەر توانا ئەوانەو ئەوانیترو زۆرى دیکە بكرین، یا بەلایەنى كەم هەنگاوى گونجاویان بۆ بنریت، ئەوہ ئەگەرى ئەوہ ھەییە پەتای ففتى ففتى تێپەڕیندێتدوواپۆزێكى باشتەر دەكرى بێتەدى. ئەگەرنا ئەگەرى دیسان گیرخواردنو دووبارەبوونەوہى كارەساتەكانى پابردوو ھەمووى ھەن.

ھۆشى نەتەوايەتى

و

يەك مالى كورد

م / ئەزاد حوسين محەمەد

بەلكو دەستەكان زۆر لەبيناقاقاكانى يەكتر نزيك بخاتەوہ وەكو چۆن لەمێژوودا بينيمان.

ھۆشيارى نەتەوہيى لەوہدايە دور لەھەندى بەرژوہەندى تايبەت ئەبى بە خەباتو تێكۆشانو براوہى ھاوہەشى ياسا بنەپرەتيەكانى (ئاسايشى نەتەوہيى) (مئنى قومى) داينين و رۆلەو تاكەكانى كۆمەلگايان پى ئاشنا بکەن و فيئرى فيداكارى و گيان بازييان بکەن لەپيتا و ئەوسەرەتا پيرۆزانەو تواناو وزو زيرەكى و ژيرى يە كـپو خەفەكراوہكان ببووزيننەوہو بيانخەنە كارو ئاراستەيان بکەن و پاشان چاوديرى بكرين بۆ وەلانى تەمەلىو تەوہزەلىو كارى نابەجى و مل ملانىى حيزابىەتى خرابو دروست كړدى كيانىكى باشو بە هين، كە لەسايايدا بە ديموكراتيانەو مەدەنيانە گۆپانكارىو تەداول بە دەسەلات بكریت.

سەرخۆيش ئەبى ھاندەررو پيش خەرى بىرى نەتەوہيى نيشتمان پەرورەى بێتو لەلایەك پەيوەندييەكان لەسەر ئاستىكى گونجاو پابگرىو لەلایەكى تر خزەمەنگوزارى گەلو نيشتمان بكات بە ئامانجى سەرەكىو پالپشتى مانەوہى ئەو سەرەستىو سەرەخۆييە، چونكە وەكوئەلین (سفرەى پىر ئاشتى مالمەو مالى فرە كوئخاش ويزانە).

قوربانى خۆيان. رەنگە ھۆشى نەتەوايەتى بە شیوہیەك گەشەبكات كە دلنەوايى مەئوسو بەش خوراوہكانو پەرراویز خوراوہكان بكتاەوہو دەستى یارمەتیان بۆ درێژبكاو داواى ھاوكاربيان لێبكات...

ئەگەر ھۆشى نەتەوايەتى كورد مەشخەلى ژيانى كوردايەتى نەخاتەسەر پێچكەى راستەقینەى خۆىو سوود لەھەلەكانى رابردو نەببىتو بە ھیواوہ بۆ دواپۆز نەپوانىو نەبى. بە خۆینى ناو دەمارى تاكى كورد، نۆست بە نۆست نەزانىو نۆمنیش بە نۆمن، رەنگە ژيان لەیەك مالدا نەك ھەر مەحالبى

سوود وەرگرتن لەمێژوو بۆخۆى زانینو خۆشەويستىو ھەستە، ریسواكردى كارهە درێوہكانو پۆزش ھینانەوہ ئینتمایەكە بۆ خاكو نەتەوہ، رەنگە داوى ئەو ھەموو ئەزموونە تالۆ ناخۆشانەى كە گەلى كورد پێیدا تێپەرى كـرد. ھۆشى كوردى گەيشنوويتە ئاستىك كەچتر جدى ترو پاسنكۆيانەتر لەگەل یەكترە بەرانبەرەكەيدا مامەلە بكات. رەنگە ھۆشيارى نەتەوايەتى عەلقە خرابو شەرپانگێزەكان بداتە دوواوہو چیت لەپيتاوى بەرژوہەندى تەسكى حيزبىو عەشریدا ھەزاران كەس نەكەن بە

ئەزموون بێت لەژيانو بەرگەى رووداوہكان نەگرى، یان لەژێر كارگەرى بړكى عەشايرە دايتو دوروہ پەرزو گۆشەگیرى كړبى... لەمێژووى گەلى كورددا رووداوگەلێكى زۆر ھەن. ئەوہ نیشان ئەدەن كە كەمى ھەستو ھۆشى نەتەوايەتى لەلای كۆمەلێك بوونەتە ھۆى بەرپاوبونى شەرى ناوڤو خیانەت كړدنو لەناودانى سەرکردەو ناودارەكانى ئەم نەتەوہیە. ئاواتو ھیواى بەرەو تارىكى كۆژاندۆتەوہو مرقفەكانى كوردوہ بە كۆیلە بەرژوہەندىیە تايبەتیەكان... دیارە

ھەستو ھۆشى نەتەوايەتى ئەگەر ھاندەرێكى بە ھیز بووبیت بۆ بەرپاوبونو گەشەكردنى ھەلچوونو شۆپشەكان لەزۆر ولاتى دونیادا ئەوہ رەنگە - كوردستان لەھەموو شونینگ زیاتر بەشى بەرکەوى، چ بە ھۆى ئەوہى چینی كړیکارو زەحمەتكیش وەكو شیوہ یاساییەكەى خۆى لەكوردستان دروست نەبووہ تا شۆپشو ھەلچوونە كوردیەكان سیمای چینایەتیا پۆه دیاری، یان بە ھۆى چەوسانەوہیەكى نەتەوہیى سرفەوہ بووہ لەلایەن نەتەوہیەكى دیکەوہ كە خۆى بە ئاغاو كوئخای ئەم ولاتە زانیوہو كەسى دیکەى لەخۆى بە پیاوتر دانەناوہ.

نەتەوايەتیش بۆخۆى ھەستیکە كە مرقو تاكى كۆمەل بە نەتەوہیەكەوہ دەبەستیتەوہ بە شیوہیەك كە لەپیتاوى ئەو ئاشنایەتیەیدا دلسوژى خۆى بۆ سەرجم تاكەكانى نەتەوہكەى نیشان بدات. كەواتە نەتەوايەتى لەكاتى خەباتەدا بەبیت بە جبووتنەوہیەك لەنێوان ھەموو ئەو تاكانەى كۆمەلۆ وەكو رایەل پێكایانەو ئەبەستى. فاكترى ھۆش بەو پێیە كە رۆلى گرنكى ھەییە لەنەخشو رەسمى سەرجم كاروبارو ژيانى ئادەمیزاد، بە ھەمان پێوہر رۆلى ھەییە لەبەرەوپیشبردنى خەباتى نەتەوہیى، چونكە ھۆشيارى ئەنجام بەرى رەنجى ژيانى ئادەمیزادە، زانینو تێگەیشتنە